

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره مقدماتی احکام امر به معروف و نهی از منکر

" احکام فراموش شده " استاد علی تقوی

جلسه ششم: تبیین شرط سوم از چهار شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر (ادامه نکات احتمال تاثیر)

امام علی علیه السلام می فرمایند:

خداوند قبل از شما هیچ امتی را لعنت نکرد مگر زمانی که دید آن ها امر به معروف و نهی از منکر را ترک می کنند

خطبه ۱۹۳ نهج البلاغه

یعنی زمانی خداوند قومی را عذاب می‌کند و نابود می‌کند،

که ببیند خوب ها هم نسبت به گناه گناهکارها بی تفاوت اند،

اون موقع هست که عذاب عمومی میشه و تر و خشک با هم می سوزند

بعضیا میگن چرا امر به معروف و نهی از منکر می کنید؟ چرا تذکر می دهید؟

چیکار دارید به کارش؟ ما رو که تو قبر اون نمی دارن

جواب: می خوایم تو گناهِش شریک نشیم

ما رو تو قبر خودمون که میذارن، من برای قبر خودم دارم امر به معروف ونهی از منکر می کنم.

در تفسیر آیه ۱۶۴ سوره مبارکه اعراف هم نکات خوبی در این مورد آورده شده

در این آیه جریان اصحاب سبت گفته شده که

یک عده به این ها می گفتند که چرا نهی از منکر می کنید؟

اینا رو دیگه خدا می خواد عذاب کنه، چرا موعظه می کنید؟

اون ها پاسخ می دادند که

اولا برای اینکه شریک گناه اون ها نباشیم و عذری پیش خدا داشته باشیم

و ناراحتیمون رو ابراز کرده باشیم و حجت رو برای اون ها تموم کرده باشیم

و

دوما شاید هم که این ها تقوا پیشه کنند

پس هم امر به معروف ونهی از منکر رو انجام می دیم که

شریک گناه دیگران نباشیم

و هم اینکه

شاید در اون ها اثر بگذاره، ولو اثرات ناقص به وجوه مختلف

امام خمینی در تحریر الوسیله می فرمایند که:

با ظن به عدم تاثیر، هر چند قوی باشد، امر به معروف ونهی از منکر از وجوب نمی افتد.

امام خمینی در تحریر الوسیله می فرمایند که:

اگر دو شاهد عادل بیایند و شهادت بدهند که ما یقین داریم تذکر دادن برای این فرد هیچ تاثیری ندارد (یعنی بینه اقامه شود)،

ولی خود ما یک ذره ته دلمون احتمال بدهیم که حالا شاید اثر کنه

می فرمایند که واجب است تذکر بدهید

امام خمینی در تحریر الوسیله می فرمایند

حتی اگر احتمال می دهید که با تکرار اثر می کند،

واجب است که باز هم تذکر بدید.

امام خمینی در تحریر الوسیله می فرمایند

اگر می دانید که برای یک شخصی تذکر مستقیم دادن اثر ندارد

ولی احتمال می دید که

اگر به گناهکار دیگه ای تذکر بدید که اون فرد هم بشنوه، در او ممکنه اثر کنه،

واجب است که به دیگری امر و نهی کنید که اون یکی بشنوه، بلکه در او مقداری اثر بذاره

امام خمینی در تحریر الوسیله امام می فرمایند که
اگر یک شخص خاص و معینی هست که
اگر او تذکر بده احتمال داره که اثر داشته باشه،
واجب است که اون فرد رو وادار کنید که بیاید و او امر و نهی کند.
مثلا این فرد حرف پدرش یا رفیقش یا مریش رو ممکنه گوش بده،
به من واجب است که برم و از اون فرد بخوام که بیاید و تذکر بدهد

اگر بدونه که تذکرش

فقط گناه بزرگ رو تبدیل به گناه کوچیک می کنه،

همین خودش وجوب میاره

حضرت آقای مکارم در مسئله ۲۴۱۴ رساله می فرمایند که:

اثر امر به معروف و نهی از منکر ممکن است اثرش

فوری باشد یا غیر فوری

کامل باشد و یا ناقص

این ها همه احتمال تاثیر است

حضرت آیت الله علوی گرگانی در مسئله ۲۸۵۱ رساله می فرمایند:

اگر یک عده تذکر بدهند

و ظاهراً اثر نداشته باشد

و برخی دیگر احتمال بدهند که شاید تذکر اون ها اثر داشته باشد،

واجب است که اون ها هم بروند و امر و نهی کنند.

حضرت آیت الله سیستانی یک جمله خیلی مهم و در خور توجهی دارند که

در مسئله ۲ در رسالشان آمده:

ایشون می فرمایند که حتی اگر

احتمال تأثیر هم ندهید

و اصلاً یقین داشته باشید که حرفتون اثر نداره،

واجب است که حداقل کراهت و ناراحتی خود را از کارهای ناشایسته ی خلافتکار

به هر طوری که ممکن است

اظهار نمایید

قیام امام حسین علیه السلام هم تاثیرش در آینده بود

و در همان زمان حضرت موفق نشدند که یزید را از تخت حکومت به زیر بکشند

و به ظاهر شکست هم خوردند

اما می بینیم که خیلی از انقلاب های آزادگان دنیا، همین انقلاب اسلامی ما، بیداری اسلامی،

همه الگو گرفته از قیام امام حسین علیه السلام هست.

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

www.Aamerin.ir

سایت آمرین:

@aamerin_ir

آدرس کانال در پیام رسان های داخلی:

aamerin_ir

صفحه اینستاگرام:

aamerin

کانال آپارات:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره مقدماتی احکام امر به معروف و نهی از منکر

" احکام فراموش شده " استاد علی تقوی

جلسه هفتم: تبیین شرط چهارم از چهار شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر (عدم مفسده اهم)

پیامبر اسلام فرمودند:

در شب معراج کسانی را دیدم که ملائکه لب های آنان را با قیچی های آتشین می بریدند،

لب ها دوباره رشد می کردند و دوباره ملائکه این لب ها را می بریدند

و این عذاب دائماً استمرار داشت.

پیامبر پرسید که این ها چه کسانی هستند و گناهشان چیست که این طور عذاب می شوند؟

جواب آمد این ها کسانی هستند که نهی از منکر نمی کردند،

گناه می دیدند ولی تذکر نمی دادند.

لب و دهان داشتند برای تذکر دادن، تمکن داشتند برای تذکر دادن ولی نهی نمی کردند.

اول مقداری در مورد **عسر و حرج** صحبت می کنیم

اسلام برای ما

عسر و حرج، شدت و سختی بیش از حد توان و وسع و تکلف بیش از حد

را نخواسته

لا یكلف الله نفسا الا وسعها

البته ما هم نباید این ها رو دست آویز قرار بدیم و بگیم

وسع ما همین قدر بیشتر نیست و ما نمی تونیم تذکر بدیم

در اون حدی که توان داریم، وسع داریم و امکان تذکر دادن داریم، باید انجام بدیم

برای سایر واجبات هم همینطور هست، مثلا در بحث روزه، میگویند که اگر فشار روزه به حدی باشه

که اون فرد از گشنگی و تشنگی جاننش به خطر می افتد و ...

پس اینجا هم همینطور

نه اینکه از عسر و حرج سوء استفاده کنیم و بگیم سخته و لیس کن

و نه اینکه از اون طرف زیاده روی کنیم

افراط و تفریط همیشه ضربه میزنه

مورد چهارم از شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر:

شرط نداشتن مفسده زیاد هست یا همون شرط عدم مفسده اهم

سوال: آیا هر ضرر و خطری که متوجه آمر به معروف شود

باعث برداشته شدن وجوب امر به معروف و نهی از منکر می شود؟

یکی از قواعد مهم اسلام که عقل هم اون رو تایید میکنه،

قاعده "اهم و مهم" هست

باید نگاه کنیم که بین دو موردی که مهم هستند، کدامش مهم تر است؟

کدام ضررش بیشتر هست، کدام ضررش کمتره؟

کدام سودش بیشتره، کدام سودش کمتره؟

مثلا در مسئله ای ما میبینیم که تذکر دادنمون یک ضرر و خطری داره

و تذکر ندادنمون یک ضرر و خطر دیگه ای داره

مثلا یک نفر داره دیگری رو میکشه،

من می دونم که اگر بهش تذکر بدم ممکنه برگرده به من یک فحش بده و تو گوشم هم بزنه،

حالا تذکر بدم یا ندم؟

اگه تذکر بدم میزنه تو گوشم

اگر تذکر ندم طرف مقابل رو میکشه

اهم و مهم باید کرد

شرط چهارم امر به معروف و نهی از منکر **نداشتن مفسده** است

البته مراد مفسده اهم است

نه صرف مفسده

اگر امر و نهی موجب شود که به شخص آمر و ناهی و یا به مسلمان دیگری،

ضرر قابل توجه جانی، یا مالی، یا آبرویی برسد

و به عسر و حرج و سختی غیر قابل تحمل بیفتد، این جا امر و نهی واجب نیست

مراجع می فرمایند که

باید بین

مفسده امر و نهی

و مفسده ترک امر و نهی

مقایسه کند و سپس به آن چه مهمتر هست عمل نماید.

باید بینم

تذکر دادنم چقدر خطر داره

و تذکر ندادنم چقدر خطر داره (که گناه باقی می مونه)؟

خیلی وقت ها باقی ماندن گناه در جامعه و سکوت ما،

ضررش خیلی زیاد تره!

چون گناه رشد میکنه

تخم مرغ دزد، شتر دزد میشه

ضرر سکوت خیلی زیاده

ما الآن هر چی گناه می بینیم در شهر و مملکتمون، در ادارات و دانشگاه هایمون، در هر جا،

خیابون هامون، فامیلمون و...

هر چی گناه میبینیم به خاطر این بوده که جلوی تخم مرغ دزده رو نگرفتیم و شتر دزد شده!

باید ملاحظه اهم و مهم رو بکنیم،

نمیشه بگیم هر جا امر به معروف و نهی از منکر ضرر داشته باشه باید ترک بشه

بعضی از مراجع مثل حضرات آیات عظام مکارم شیرازی، وحید خراسانی، مجتبی تهرانی

می فرمایند که

اگر معروف و منکر از اموری باشد که شارع مقدس اسلام اهمیت زیادی به آن می‌هد،

نباید به ضرر اعتنا کند و باید با بذل جان و مال در حفظ آن‌ها بکوشد.

البته این نظر همه مراجع هست که می‌فرمایند

اگر منکر، یک منکر خیلی خاصی هست و اصلاً اسلام راضی به ارتکاب این گناه نیست،

قبیح‌شکنی همیشه و خیلی کار زشتی هست،

در این جا باید از جان و مال و همه چیز بگذره و تذکر بده و نهی از منکر بکنه

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای می‌فرمایند که:

ضرر قابل توجه ملاک هست، نه هر ضرری

کسی که می‌ترسد در صورت اقدام به امر به معروف و نهی از منکر در مورد یک شخص صاحب

نفوذ، به جان و مال و آبرویش ضرر اهمی برسد،

به شرطی که منشا ترسش عقلایی باشد،

امر به معروف و نهی از منکر واجب نیست

اما باید رعایت اهم و مهم رو انجام بده

ولی سزاوار نیست کسی به صرف ملاحظه مقام کسی واجب رو ترک کند

حواسمون باشه!

گاهی **ضرر** ترک امر به معروف و نهی از منکر، **خشم خداست**

اگر تذکر بدم، خشم این آدم بر می انگیزه

اگر تذکر ندم، رضایت این آدم رو بدست آوردم و خشم خدا رو برانگیختم

انبیا و اولیای خدا، امام حسین علیه السلام،

این ها همه جان و مالشان را در این راه بذل کردند،

در راه امر به معروف و نهی از منکر چه سختی ها کشیدند

حالا ما می گیم چرا تذکر نمی دی به این گناهکار؟

میگه آخه بهم میکن به تو چه!

پس چرا زیارت عاشورا می خونی؟ پس تو چه مسلمونی هستی؟

چرا به امام حسین میگی انی سلم لمن سالمکم و حرب لمن حربکم؟

چرا برای امام حسین گریه می کنی؟

دروغ میگی!

مگه امام حسین نفرمود: می خواهیم امر به معروف و نهی از منکر کنیم

اهل بیت می فرمایند:

دروغ گو است کسی که ادعای پیروی و محبت ما اهل بیت را می کند،

ولی حرف خدا را اطاعت نمی کند و واجبش را انجام نمی دهد

در احادیث، بسیار داریم که گفته اند:

بنده به هیچ وسیله ای به خدا نزدیک نمی شود، بهتر از انجام واجبات

ما هر چقدر هم که مستحبات رو انجام بدیم

و با این بهانه ها امر به معروف و نهی از منکر را کنار بگذاریم،

به خدا نزدیک نمی شویم

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرس برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

www.Aamerin.ir

سایت آمرین:

@aamerin_ir

آدرس کانال در پیام رسان های داخلی:

aamerin_ir

صفحه اینستاگرام:

aamerin

کانال آپارات:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فایل نوشتاری دوره مقدماتی احکام امر به معروف و نهی از منکر

" احکام فراموش شده " استاد علی تقوی

جلسه هشتم: معذور بودن یا نبودن گناهکار

قصد ارتکاب گناه برای اولین بار

نکته ای که در این جلسه می خواهیم پیرامون آن صحبت کنیم

بحث معذور بودن یا نبودن گناهکار در گناهی هست

بعضی از مراجع عظام تقلید از جمله حضرات آیات عظام سیستانی و وحید خراسانی

در رساله شان شرط پنجمی قید فرمودند(البته نه به عنوان شرط پنجم)

اما به عنوان شرط وجوب امر به معروف و نهی از منکر اون هم

معذور نبودن گناهکار در گناهی هست.

البته حقیقتا همه مراجع این رو مورد توجه قرار داده اند

همه مراجع عظام تقلید می فرمایند که

ببینید اگر طرف عذری دارد در انجام گناهِش، یعنی معذور شرعی هست،

نباید امر به معروف و نهی از منکر کرد.

(مثلاً شرع به او اجازه ترک روزه را داده، البته روزه خواری علنی هم نمیکند!)

معذور بودن یا نبودن باید ملاحظه بشه

اگر طرف در انجام فعل حرامش یا در ترک واجبش عذر شرعی قابل قبولی دارد،

نباید امر به معروف و نهی از منکرش کرد

نکته: چرا برخی از مراجع به این نکته اشاره ای نکردند؟

مابقی مراجع که این نکته را به طور جداگانه در رساله شان نیآورده اند،

اون ها هم در ذیل شرط اول یعنی علم به معروف و منکر همین نکته رو مورد توجه قرار دادند.

یعنی استدلال این هست که میگن در شرط اول گفتیم "علم" به معروف و منکر،

وقتی کسی شرعاً معذور هست، یعنی دیگه کار اون شخص اصلاً منکر نیست.

پس ملاحظه معذور بودن یا نبودن افراد رو هم داشته باشیم

اما یک سری بحث هایی هم در این مورد گفته شده:

متن رساله:

اگر منکر از کارهایی باشد که شارع مقدس هرگز به وقوع آن راضی نیست مثل قتل نفس محترم، جلوگیری از آن واجب است.

هر چند انجام دهنده معذور باشد و حتی مکلف هم نباشد.

مثلا بچه ای هست و تفنگ دستش گرفته و می خواد کسی رو بکشه!

نکته دیگر این هست که

اگر فرد احتمال بده شخصی که گناه رو انجام میده شرعا معذور هست،

در این جا باید ببینیم ظاهر حال به ما چی میگه

ببینیم که ظاهر حال میگه این عذر دارد یا ظاهر حال میگه این عذر ندارد

مثالی که برخی مراجع برای این مورد می فرمایند:

*میکن یک وقت هست شما یک فرد پیری که کهولت سن دارد رو می بینید

که یواشکی داره روزه خواری می کنه

*و یک وقت هست که یک جوان سر و حال و سالم رو می بینید که داره روزه خواری می کنه

اگر احتمال می دهید که معذور باشند:

*در مورد اول چون ظاهر حال هم میاد به کمکش،

اونجا واجب نیست که امر و نهی کنید

*اما برای مورد دوم چون ظاهر حال میکه که این آدم بیمار نیست و سر و حال هست

واجبه که امر به معروف و نهی از منکر انجام بدیم

یک نکته ای هم آیت الله وحید خراسانی در رساله شان دارند که می فرمایند:

اگر تارک معروف یا فاعل منکر (یعنی همون گناهکار)،

ادعا کند که من عذر شرعی دارم،

امر به معروف و نهی از منکر واجب نیست.

نکته دیگری که هست اینه که در رساله یکی از مراجع یک شرط دیگری ذکر شده است،

(یعنی با یک اسم دیگری یکی از شرایط ذکر شده)

حضرت آیت الله سیستانی اون شرط **اصرار بر گناه** رو با این عنوان فرمودند که:

شخص، قصد ارتکاب منکر را داشته باشد یا مشغول انجام منکر باشد

لذا می فرمایند که:

اگر فرد احراز کند که یک کسی **قصد داره** گناهی رو مرتکب بشه یا واجبی رو ترک کنه،

امر به معروف و نهی از منکر نسبت به اون گناهکار

قبل از به وقوع پیوستن عمل **خلاف** واجب است.

یعنی لازم نیست که حتما چند بار گناه را ببینید

همین که می دونیم این شخص قصد داره گناهی رو انجام بده،

قبل از ارتکاب گناه هم امر و نهی و جلوگیری از گناه واجب است،

هر چند **اولین باری** باشه که او میخواد گناهی را مرتکب شود.

* لازم نیست که فرد قصد اصرار و استمرار بر گناه را داشته باشد،

بلکه احراز این که تصمیم جدی بر گناه دارد، همین کافی هست.

خواه برای اولین بارش باشد یا برای اولین بارش نباشد.

* اگر بدانیم که شخص خلافکار دیگر نمی خواهد خلافتش را تکرار کند

یعنی احتمال عقلایی و احتمال قابل توجهی بدهیم که

دیگه قصد نداره گناهِش رو تکرار کنه و ترک کرده،

امر و نهی واجب نیست.

*همچنین اگر احتمال می دهد که شخصی قصد ارتکاب منکر یا ترک واجبی رو داره،

اما اطمینان نداره،

احتمال می دهیم که این شخص شاید بخواد گناه کنه،

اینجا هم امر به معروف و نهی از منکر واجب نیست.

این که در این جا از بعضی از مراجع اسم می بریم که در مورد چنین مسئله ای چه نظری دارند به این خاطر هست که این مراجع در رساله شان این مسئله را مطرح کردند و برای سایر مراجع باید استفتاء شود.

خدا به همه ما توفیق بده این واجب فراموشی شده را انجام بدیم و احیا کنیم

و به فرزندانمون بیاموزیم

پدر و مادرها خیلی دقت کنند!

به فرزندانتون نماز یاد دادید، وضو هم یاد دادید

امر به معروف و نهی از منکر واجبه ها!

واجبی است که اساس اسلام هست

امام حسین علیه السلام می فرمایند که:

اگر امر به معروف و نهی از منکر اقامه بشه، همه واجبات دیگه هم اقامه میشه

امر به معروف و نهی از منکر را با

زبان خوش، با لحن مناسب، با آداب و شرایط و احکام درستش

به فرزندانمون یاد بدهیم انشاءالله

برگرفته از بیانات استاد علی تقوی (مدرسی برجسته حوزه و دانشگاه)

کاری از مرکز تخصصی آموزش و احیای واجب فراموش شده

www.Aamerin.ir

سایت آمرین:

@aamerin_ir

آدرس کانال در پیام رسان های داخلی:

aamerin_ir

صفحه اینستاگرام:

aamerin

کانال آپارات: